

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA
GENERALNA POLICIJSKA UPRAVA
UPRAVA UNIFORMIRANE POLICIJE

PRIROČNIK ZA UPORABO SREDSTEV ZA **VKLEPANJE** IN **VEZANJE** V POLICIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA
GENERALNA POLICIJSKA UPRAVA
UPRAVA UNIFORMIRANE POLICIJE

PRIROČNIK ZA UPORABO SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE V POLICIJI

Ljubljana 2007

PRIROČNIK ZA UPORABO SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE V POLICIJI

Izdalo: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija

Pripravi: GPU, UUP, Silvo Nemanič

Sodelovali: Grega Novak, Damjan Žagar, Ernest Salkič, Leon Grager, Roman Gobec, Mirsad Salkić, Boštjan Biček, Luka Černuta, Janez Rupnik in Vladimir Ilić

Lektoriranje: Zdenka Zabukovec

Fotografije: Tomislav Prijanovič

Oblikovanje: Boris Teodorovič

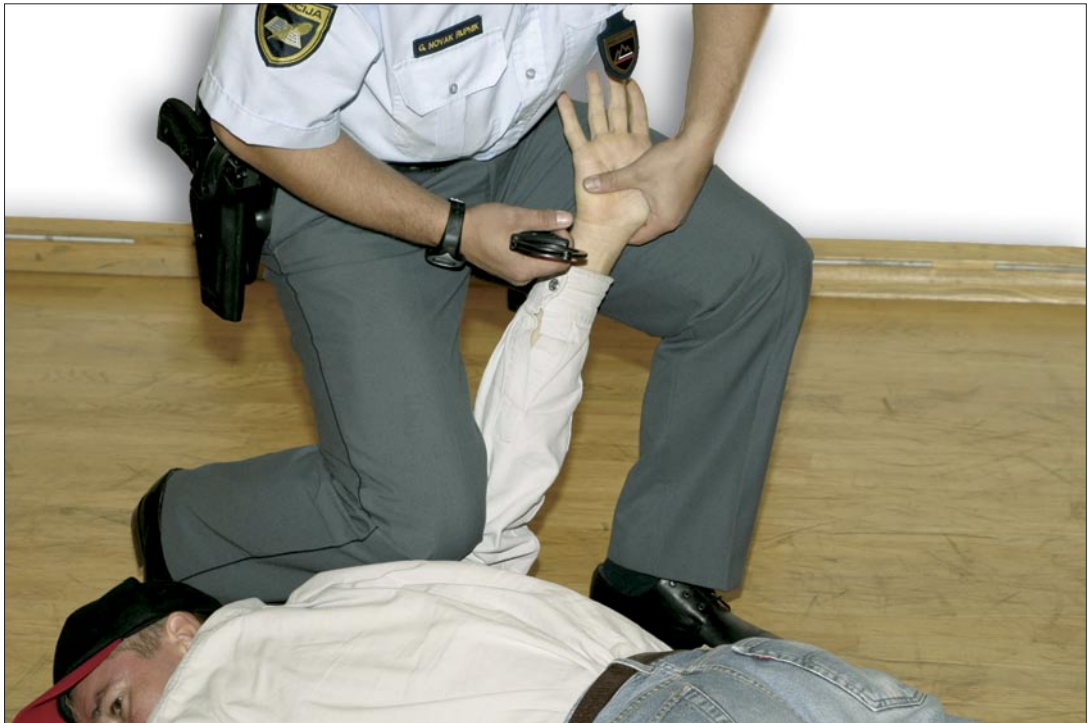
Tisk: Mond grafika, d. o. o.

Naklada: 500 izvodov

Ljubljana, 2007

KAZALO

1.	UVOD	5
2.	PРАВNA UREDITEV	7
3.	VRSTE SREDSTEV ZA VKLEPANJE	9
3. 1	SREDSTVA ZA VKLEPANJE - lisice.	11
3. 2	SREDSTVA ZA VEZANJE - plastična zatega	14
3. 3	SREDSTVA ZA VEZANJE - vrvice	15
4.	NOŠENJE SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE.	16
4. 1	NOŠENJE MED OPRAVLJANJEM NALOG V UNIFORMI	16
4. 2	NOŠENJE MED OPRAVLJANJEM NALOG V CIVILNIH OBLAČILIH	17
5.	RAVNANJE S SREDSTVI ZA VKLEPANJE IN VEZANJE (UPORABA)	19
5. 1	RAVNANJE Z LISICAMI	19
5. 2	RAVNANJE Z PLASTIČNO ZATEGO	23
5. 3	RAVNANJE Z VRRVICO	29
6.	PREDNOSTI IN SLABOSTI - PRIMERJAVA	33
7.	POSTOPKI PRI VKLEPANJU IN VEZANJU	34
7. 1	SPLOŠNI NAPOTKI	34
7. 2	NAČINI VKLEPANJA IN VEZANJA OSEB.	38
7. 3	PRIKAZ NEKATERIH POGOSTIH POSTOPKOV.	39
7. 3. 1	VKLEPANJE ROK STOJČE OSEBE.	39
7. 3. 2	VKLEPANJE KLEČEČE OSEBE	51
7. 3. 3	VKLEPANJE LEŽEČE OSEBE	55
7. 3. 4	VKLEPANJE Z DVOJNIMI LISICAMI	61
7. 3. 5	VKLEPANJE IN VEZANJE NOG	61
8.	ZAKLJUČEK - POVZETEK	65

1. UVOD

Varnostni organi po vsem svetu že od svojega nastanka uporabljajo različna sredstva, s katerimi kršiteljem onemogočajo ali omejujejo gibanje, preprečujejo pobeg, upiranje, napad ali samopoškodovanje. V preteklosti so v te namene uporabljali kožne trakove, vrvi, kasneje verige z okovjem, danes pa se uporabljajo tehnično izpopolnjena in posodobljena sredstva, kot so različne lisice za vklepanje rok in nog, lisice za telo in plastične zatege.

V Sloveniji sredstva za vklepanje in vezanje kot prisilno sredstvo, v skladu z zakonskimi pogoji, poleg policistov uporabljajo tudi vojaški policisti, pazniki v zaporih, pooblaščen delavci v carinski službi ter varnostniki v zasebnih varnostnih službah. Namenjena so preprečitvi pobega ali samopoškodovanja oseb v postopku kot tudi obvladovanju upiranja in preprečitvi napada na uradno ali drugo osebo. So torej edina prisilna sredstva, ki jih smejo policisti uporabiti, še preden se osebe začnejo upirati ali napadati.

Glede na posledice jih uvrščamo med najmilejša prisilna sredstva in se v policiji (skupaj s fizično silo) v primerjavi z drugimi prisilnimi sredstvi uporabljajo najbolj pogosto. Brez uporabe teh sredstev bi bilo delo policistov velikokrat neuspešno ali pa vsaj oteženo, zato jih morajo med izvajanjem policijskih nalog vedno imeti pri sebi. Največkrat se uporabljajo pri prijetju in privedbi oseb (spremljanju oseb) v uradne policijske prostore ali k pristojnim organom. Pri izvajanju naštetih ukrepov in tudi nekaterih drugih postopkov, ki so tipizirani kot nevarni, uporaba sredstev za vklepanje in vezanje omogoča zaščito policistov in oseb v postopku ter s tem zagotovitev izvedbe policijske naloge.

Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje je občutljiv poseg v osebno svobodo in dostojanstvo posameznika, zato morajo policisti pri uporabi upoštevati strokovna pravila (zakonske pogoje, načela in tehnična navodila proizvajalca) in se za uporabo nenehno usposabljeni ter izpopolnjevati.

V tem priručniku so navedene in prikazane nekatere novosti pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje ter pravna in strokovna pravila, napotki in pojasnila iz naslednjih virov: »Praktični postopek – uporaba po-

licijskih pooblastil, poenotenje policijskih postopkov«, M. Žaberl, 2001; »Policijska pooblastila«, diplomska naloga, M. Zupanc, 2004, »Policijska uporaba sredstev za vklepanje, Spretnost vklepanja z lisicami, Osebna varnost«, Centrex (Centralni policijski organ za usposabljanje in razvoj Velike Britanije), 2002;

Priročnik opisuje sredstva za vklepanje in vezanje, ki se uporabljajo v slovenski policiji. Poleg pravne ureditve vsebuje tudi opise in fotografije posameznih vrst sredstev, načine nošenja ter posamezne postopke pri uporabi.

Priročnik je torej namenjen učiteljem in inštruktorjem ter vsem policistom za izobraževanje in usposabljanje.

.....
¹ Opisana in predstavljena je uporaba lisic, plastične zatege in vrvice.

2. PRAVNA UREDITEV

Vsa pooblastila morajo biti predpisana z zakonom, še posebej prisilna sredstva, med katere uvrščamo tudi sredstva za vklepanje in vezanje. Z njihovo uporabo lahko policisti, ob upoštevanju zakonskih pogojev in splošnih načel za uporabo pooblastil in sile v policijskih postopkih (zakonitosti, strokovnosti, humanosti, sorazmernosti ...), varno in uspešno izvajajo vsakodneвне naloge.

Zakonska podlaga za uporabo sredstev za vklepanje in vezanje je določena v 51.a členu **Zakona o policiji**². Pravni standard za uporabo sredstev za vklepanje in vezanje je sum, da se bo oseba upirala ali sama poškodovala, oziroma sum, da bo izvedla napad ali pobegnila. Temeljna razlika med pogoji za uporabo teh in drugih prisilnih sredstev je, da je pri drugih pogoj za uporabo npr. upiranje osebe (neupoštevanje ukaza...), za uporabo sredstev za vklepanje in vezanje pa to ni nujno (gre za t. i. preventivno uporabo prisilnih sredstev zaradi preprečitve določenih dejanj osebi). Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje zmanjšuje tveganje za varnost policista in osebe v postopku, hkrati pa je bistveno zmanjšana možnost pobega osebe med spremljanjem. Zavedati pa se je potrebno, da tudi uporaba teh sredstev pomeni hud poseg v človekove pravice in svoboščine, zato morajo policisti upoštevati vsa načela za uporabo prisilnih sredstev.

Za zakonito uporabo sredstev za vklepanje in vezanje torej zadostuje že obstoj suma, ki pa mora biti objektiviziran. Obstajati morajo upravičeni razlogi, ki jih policist lahko argumentira, in sicer na podlagi že znanih podatkov o osebi, na podlagi podatkov iz informacijskega sistema policije ali na podlagi dejstev in okoliščin, ki jih ugotovi oziroma opazi med postopkom.

Vseh primerov, ki bi pri policistu lahko vzbudili tak sum, ni možno navesti, pri vsakem posebej je treba upoštevati vse okoliščine in dejavnike, ki so pomembni za presojo upravičenosti uporabe sredstev za vklepanje in vezanje, zato v nadaljevanju naštevamo samo najbolj značilne:

- oseba se je že upirala v postopkih s policisti ali jih napadala,
- oseba je že zbežala ali poskušala zbežati,
- oseba je v postopku zaradi kaznivega dejanja ali prekrška z elementi nasilja,
- oseba je že poskušala storiti samomor ali grozi z njim,
- oseba je med postopkom agresivna.

V 2. odstavku 70. člena **Pravilnika o policijskih pooblastilih (Uradni list RS, št. 40/2006)** (v nadaljevanju pravilnik) je določeno, da smejo policisti uporabljati samo tista sredstva, ki so tipizirana in *sistemizirana*³ za uporabo v policiji, za vklepanje in vezanje oseb pa je dovoljena tudi uporaba **drugih** sredstev. Tako je v 1. odstavku 78. člena pravilnika določeno, da so *sredstva za vklepanje in vezanje lisice, plastična zatega in vrvica, za vklepanje in vezanje pa se šteje tudi uporaba priročnih sredstev, kot so npr. lepilni trak, usnjen ali platnen pas, vezalke in druga primerna sredstva, s katerimi je možno vkleniti ali zvezati roke, noge ali oboje skupaj.*

Policisti lahko za izvedbo policijske naloge kot prisilna sredstva uporabljajo tudi vsa priročna sredstva, naštetá v pravilniku, in še druga primerna sredstva, dokler nimajo na voljo tipiziranih sredstev za vklepanje in vezanje⁴ !

V 79. členu pravilnika je predpisan način uporabe sredstev za vklepanje in vezanje. Policist jih uporabi tako, da z njimi vklene ali zveže roke ali/in noge, da prepreči napad, beg ali samopoškodovanje osebe. Posamezni načini vklepanja in vezanja rok ali nog pa v pravilniku niso posebej opredeljeni.

² Uradni list RS, št. 107/2006, UPB-6

³ V prilogi Pravilnika o sistemizaciji in tipizaciji materialno-tehničnih sredstev in opreme v policiji so tipizirana sredstva za vklepanje in vezanje rok ali nog, in sicer: lisice, lastične in druge zatege ter verige s ključavnico. Sredstva za vklepanje ima v skladu s sistemizacijo vsak policist v osebni zadalžitvi, sredstva za vezanje imajo policisti v SE in PPE v osebni zadalžitvi, v drugih enotah pa v kolektivni zadalžitvi.

⁴ 2. odstavek 78. člena Pravilnika o policijskih pooblastilih

V 72. členu pravilnika je **prepovedana** uporaba sredstev za vklepanje in vezanje proti otrokom, vidno bolnim, starim, onemoglim osebam, vidno težkim invalidom in vidno nosečim ženskam, razen če jih je potrebno prijeti, privedi ali jim odvzeti prostost in policist ne more drugače obvladati njihovega upiranja ali napada ali če ti neposredno ogrožajo življenje ljudi ali tuje premoženje.

Pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje je poleg zakonskih določb in določb pravilnika potrebno upoštevati tudi **strokovne standarde** iz Kataloga standardov policijskih postopkov⁵, usmeritve in priporočila ter tehnična in druga navodila proizvajalca⁶.

.....
⁵ postopek, šifra 6 (Katalog standardov policijskih postopkov, Ljubljana, 2004)

⁶ 2. odstavek 71. člena Pravilnika o policijskih pooblastilih

3. VRSTE SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE

Sredstva za vklepanje in vezanje so kot posebni tehnični pripomočki tipizirana in sistemizirana v prilogi Pravilnika o sistemizaciji in tipizaciji materialno-tehničnih sredstev in opreme v policiji. Navedene so: lisice, plastične ali druge zatege ter verige s ključavnico.

Kot je bilo že omenjeno, na podlagi 1. odstavka 78. člena Pravilnika o policijskih pooblastilih policisti za vklepanje in vezanje lahko uporabljajo lisice, plastično zatego in vrvico ter tudi priročna sredstva - našteta so: lepilni trak, usnjen ali platnen pas, vezalke in druga primerna sredstva, s katerimi je možno vkleniti ali zvezati roke, noge ali oboje skupaj (sliki 1 in 2).

TIPIZACIJA: SREDSTVA ZA VKLEPANJE – LISICE

- morajo omogočati hitro in preprosto vklenitev rok v zapestju, palcev ali nog
- morajo biti izdelana tako, da zagotavljajo najmanj 100 običajnih uporab in pri tem ne sme priti do takih odstopanj in deformacij, ki bi bile nevarne za vklenjeno osebo ali za policista
- morajo biti izdelana iz nerjavečega jekla in obdelana tako, da pri običajni uporabi ne povzročajo poškodb
- se ne smejo razkleniti niti se pri obremenitvi po vzdolžni osi, manjši od 9810 N, ne sme pretrgati vezni del
- se zaklepajo z varnostno ključavnico
- oblika in dimenzije lisic so prilagojene namenu (vklepanje rok, palcev ali nog)

TIPIZACIJA: SREDSTVA ZA VEZANJE

- plastične ali druge zatege in verige s ključavnico za vezanje rok ali nog
- dolžina zatege in verige je 60–100 cm
- izdelane morajo biti tako, da omogočajo preprosto in varno vezanje

Prisilna sredstva za vklepanje in vezanje torej delimo na tri podskupine, in sicer na:

- sredstva za vklepanje (različne vrste lisic)
- sredstva za vezanje (plastične zatege, vrvice)
- priročna sredstva (lepilni trakovi, platneni ali usnjeni pasovi, vezalke, druga primerna sredstva)

.....
⁷ Verige s ključavnico v policiji niso sistemizirane in se ne nabavljajo.

Slika 1: Sredstva za vklepanje in vezanje

V pravilniku so kot sredstva za vklepanje in vezanje oseb posebej navedena: **vrvica**, čeprav ni tipizirana v Pravilniku o sistemizaciji in tipizaciji materialno-tehničnih sredstev in opreme v policiji, in **priročna sredstva**, ki so primerna predvsem za vezanje rok in nog (**lepilni trak, usnjen ali platnen pas, vezalke**). Tudi ta priročna sredstva niso tipizirana, saj se v vsakdanjem življenju uporabljajo v druge namene. Poleg tega je v pravilniku določeno, da smejo policisti uporabiti tudi **druga primerna sredstva**, s katerimi je možno vkleniti ali zvezati roke, noge ali oboje skupaj. Med druga primerna sredstva lahko uvrstimo: plastificirane in druge vrvi, plastificirane žice, kovinske ali plastične verige – verižice, primerne nogavice, kravate, šale, trakove iz tkanine ali gume in podobno.

Omenjena sredstva sme policist uporabiti, kadar mora opraviti policijsko nalogo, pa pri sebi nima tipiziranih sredstev za vklepanje in vezanje. Gre torej za izjemne situacije (ukrepanje v civilnih oblačilih, ukrepanje kadar policist ni v službi, ukrepanje zoper več oseb ...).

Merilo za primernost uporabe priročnih sredstev ni samo učinkovitost, ampak tudi humanost uporabe v smislu varovanja in spoštovanja človekovega dostojanstva.

Slika 2: Priročna sredstva za vezanje

Neprimerna sredstva za uporabo pa so: bodeče ali druge kovinske (jeklene) žice ter velike (težke) verige.

3.1 Sredstva za vklepanje – lisice

Sredstva za vklepanje – lisice⁸ (v nadaljevanju lisice) so obvezen tehnični pripomoček policistov. Lisice se po obliki in velikosti lahko razlikujejo in so posebej prilagojene in narejene tako, da se lahko hitro in brez hujših posledic nataknejo na zapestja rok ali nad gležnje nog osebe. Sestavljene so iz dveh kovinskih, enako velikih obročev iz nerjavečega jekla, ki sta med seboj povezana z verigo ali z zglobom, lahko pa so tudi fiksne ali toge (obroč sta povezana s kovinskim držalom – hrbtiščem). Vsak obroč je sestavljen iz dveh delov (dvojnega in enojnega), tako da je enojni del nastavljiv – gibljiv po velikosti. Enojni del obroča ima zobnike (zobčke), ki se pri namestitvi zataknejo v zobčke na hrbtišču lisic, ki so obrnjeni v nasprotno smer. Pri uporabi se enojni del gibljivega obroča potisne v dvojni del obroča, tako se velikost prilagodi debelini roke ali noge. Za odklepanje in blokado premikanja obročev se uporablja kovinski ključ. Lisice se nosijo v posebej narejeni, najpogosteje usnjeni torbici na pasu (slike 3, 4, 5, 6 in 7).

Sliki 3 in 4: Gibljive lisice z verižico in zglobom

⁸ V slovenski policiji se uporabljajo lisice različnih proizvajalcev (Kuclar, Ljubljana, ameriške S&W, angleške Hiatts).

Slika 5: Kombinirane (gibljive/negibljive) lisice s ključem
in glavnimi deli:

- dvojni del obroča
- enojni del obroča
- hrbtišče
- ključavnica za zglob
- ključavnici za odklepanje
- zaklepni (dvojni) zatič
- zakovica

Slika 6: Negibljive (fiksne) lisice s ključem

Slika 7: Lisice v torbici za nošenje

Poleg omenjenih se za vklepanje oseb, ki jih je potrebno spremljati na daljši razdalji (privesti k organom druge države ...), uporabljajo tudi **lisice za telo**⁹ – »body cuff«, ki so sestavljene iz glavnega pasu, na katerem sta nameščena kovinska obroča, in iz posebne zanke z zaponkama zgornjega in spodnjega mehanizma za namestitev na nogo (slike 8, 9 in 10).

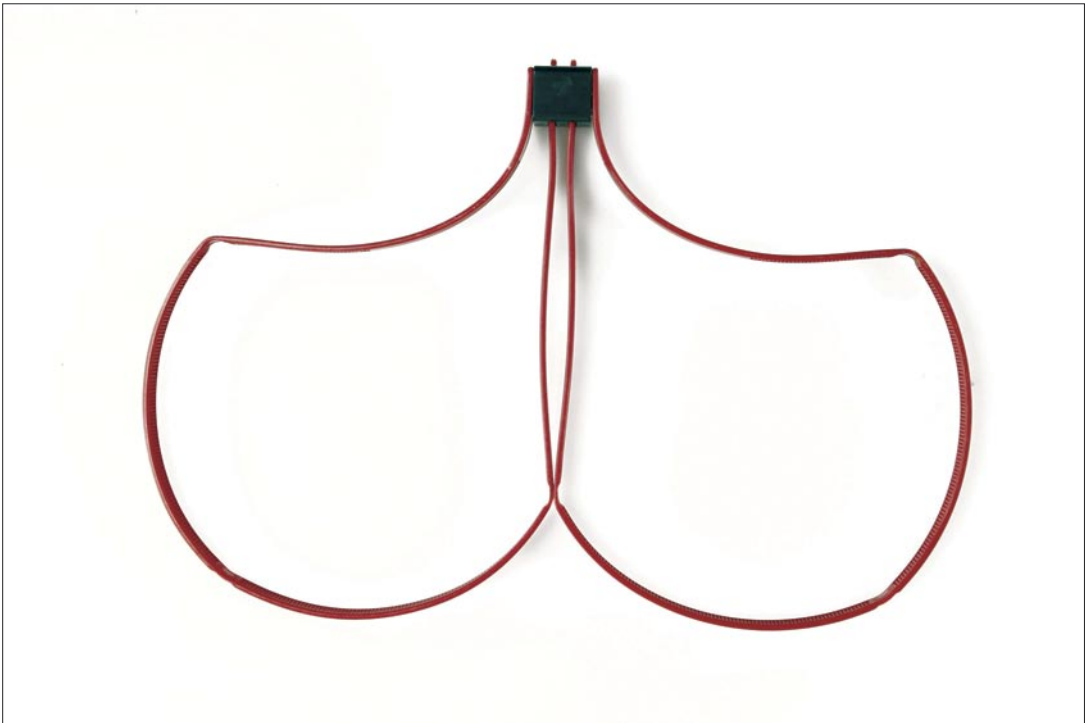
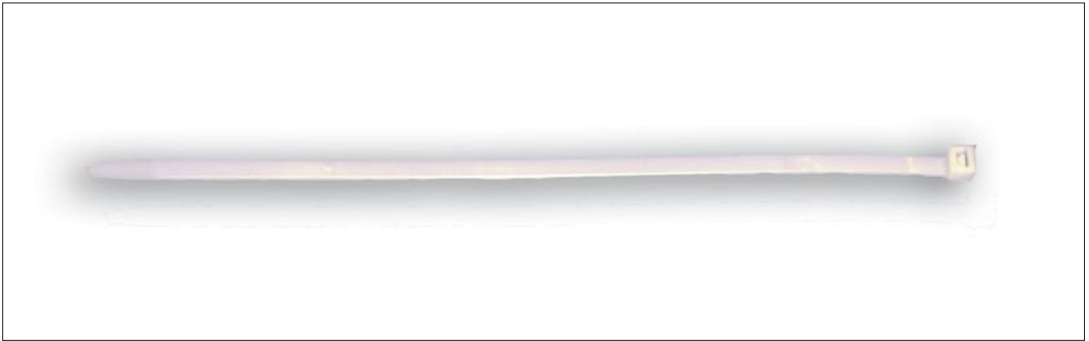

Slike 8, 9 in 10: Lisice za telo

⁹ Lisice za telo uporabljajo v Centru za tujce pri prisilni odstranitvi tujcev iz Slovenije v matične države. Januarja 2005 je bil napisan interni priročnik o osnovnem usposabljanju za uporabo teh lisic.

3.2 Sredstva za vezanje – plastična zatega

Plastična zatega (slika 11) je ploščat plastični trak, dolg do 60 cm, ki ima na enem kraku objemko s kovinskim zatičem. Ob uporabi jo policist zvije v obroč, ki ga natakne na zapestje rok ali nad gležnje nog osebe. Krak zatege povleče skozi objemko, tako da ga zatič zagodzi. Plastično zatego policisti nosijo zloženo v posebni torbici, ki se zatakne na pas, lahko pa tudi iztegnjeno in zataknjeno okoli pasu, zvito v obroč (zataknjeno okoli pištolnice ali zapeto v posebni sponki na pasu) ali izjemoma tudi zvito v kapi. Obstaja tudi dvojna plastična zatega (slika 12), ki je že pripravljena za vezanje obeh rok (vsake posebej) in jo policisti nosijo v usnjeni torbici na pasu. Plastična zatega je za enkratno uporabo in jo je potrebno po postopku prerezati s posebnim nožem ali drugim primernim sredstvom (slika 13).

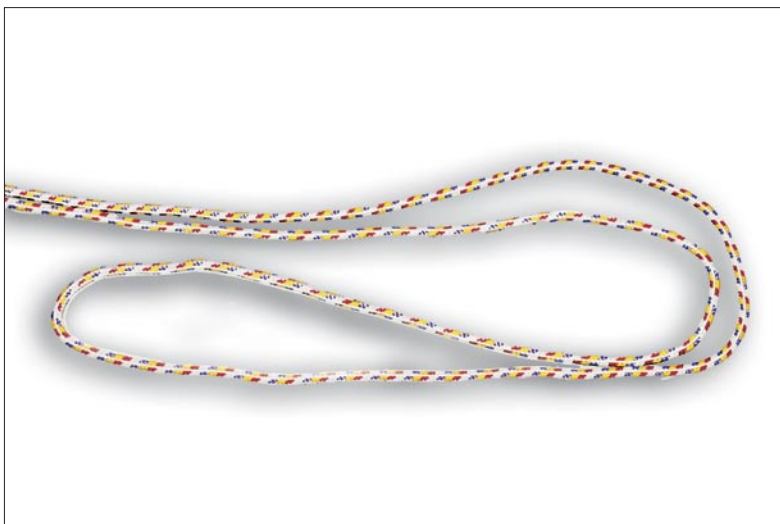
Sliki 11 in 12: Enojna in dvojna plastična zatega

Slika 13: Nož za rezanje plastične zatege

3.3 Sredstva za vezanje – vrvice

Vrvica je netipizirano prisilno sredstvo za vezanje rok ali nog. Uporabljajo se vrvice, ki so dovolj močne in dolge, da se lahko ovijejo okrog obeh zapestij ali okrog obeh nog nad gležnjema. Vrvica mora biti tudi mehka (gibljiva), tako da se z njo lahko naredita dva obroča, ki se nato natakmeta na roke. Po uporabi se vrvica praviloma odveže, izjemoma se lahko prereže (slika 14).

Slika 14: Vrvica, primerna za vezanje

4. NOŠENJE SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE

Policisti imajo v osebni zadolžitvi lisice, plastične zatege pa so praviloma v kolektivni zadolžitvi. Slednje se običajno dodelijo policistom pred opravljanjem tistih nalog, pri katerih pričakujejo vklepanje in vezanje večjega števila oseb.

Vrvice se kot prisilno sredstvo za uporabo v policiji posebej ne nabavljajo, ampak jih smejo policisti uporabiti le izjemoma – kot priročno sredstvo.

4.1 Nošenje med opravljanjem nalog v uniformi

Med opravljanjem službenih nalog morajo policisti sredstva za vklepanje – lisice **nositi vidno, pripete na pasu**, v usnjeni torbici (etuiju), pripravljene za uporabo kot prisilno sredstvo¹⁰. Na kateri strani pasu so pripete, ni pomembno, pomembno je le, da so hitro dosegljive. Obveznost nošenja plastične zatege in vrvice ni predpisana, ampak o tem odloča predstojnik ali nadrejeni, glede na vrsto službene naloge¹¹. Plastično zatego policisti nosijo zloženo v posebni torbici, ki se zatakne na pas, lahko pa tudi iztegnjeno in zataknjeno okoli pasu, zvito v obroč (zapeto v posebni sponki na pasu) ali izjemoma tudi zvito v kapi (slike 15.a, b, c, d, e). Glede na pogostost uporabe pa bi moralo biti v službenih vozilih vedno ustrezno število plastičnih zateg, najmanj ena za vsakega policista.

¹⁰ 161b členu Pravil policije, Ljubljana 2000

¹¹ 2. člen Pravilnika o nošenju policijske uniforme

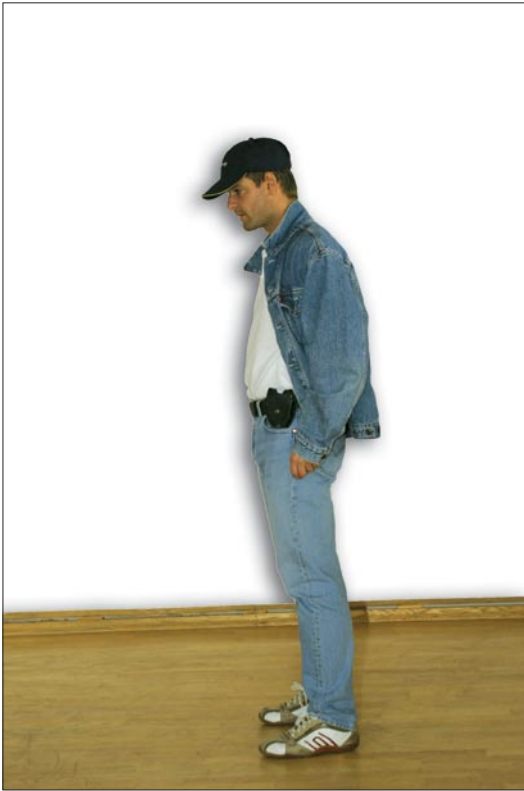

Slike 15 - a, b, c, d, e: Nošenje lisic in plastične zatege

4.2 Nošenje med opravljanjem nalog v civilnih oblačilih

Tudi ko policisti opravljajo naloge v civilnih oblačilih, morajo imeti sredstva za vklepanje in vezanje pri sebi. Če je le mogoče, nosijo prisilna sredstva prikrito! Lisice lahko nosijo v torbici na hlačnem pasu ali (brez torbice) zataknjene za hlačni pas ali hlače (na boku ali na hrbtu). Lahko jih nosijo tudi v žepu (na hlačah, suknjiču, plašču ...). Pomembno je, da jih ne ovirajo med gibanjem ali med vožnjo, predvsem pa, da so na takšnem mestu, da jih lahko čim hitreje potegnejo in pripravijo za uporabo (sliki 16 in 17).

Plastično zatego lahko nosijo zataknjeno za pas, iztegnjeno ali zvito v obroč, tako da je že pripravljena za uporabo (slika 18).

Sliki 16 in 17: Nošenje lisic v civilnih oblačilih

Slika 18: Nošenje plastične zatege v civilnih oblačilih

5. RAVNANJE S SREDSTVI ZA VKLEPANJE IN VEZANJE (UPORABA)

Opisani in prikazani so načini ravnanja s sredstvi in tudi priprava lisic, plastične zatege in vrvice za varno in učinkovito uporabo ter napotki za držanje (prijem) sredstev neposredno pred natikanjem na roke osebe v postopku.

5.1 Ravnanje z lisicami¹²

Za pravilno in učinkovito uporabo je potrebno poznati delovanje in tehnične posebnosti posameznih glavnih delov lisic. Sestavljajo jih naslednji deli: dvojni in enojni del dveh obročev (obodov), dve hrbtišči, zglob, ključavnici, zaklepni (dvojni) zatič in zakovici. K lisicam spadata tudi torbica (etui) in dva ključa.

LISICE MORAJO BITI ČISTE IN NEPOŠKODOVANE SHRANJENE V ZAPRTI TORBICI!

Po vsaki uporabi (še posebej, če so krvave) jih je potrebno dobro očistiti s krpo in posebnim čistilom. Pregledati je potrebno tudi, ali so morda obroči lisic zviti ali poškodovani z ostrimi predmeti. Ko so lisice v torbici, tudi ni možno nepotrebno premikanje enojnega obroča, torej se preprečuje obraba zobnikov.

LISICE MORAJO BITI PRIPETE V TORBICI NA PASU NA TAKEM MESTU, DA SO HITRO DOSEGLJIVE!

Lisice naj bodo na levi ali desni strani pasu (na boku) ali na hrbtu, tako da policista čim manj ovirajo in jih z roko hitro potegne in pripravi za uporabo. Priporoča se nošenje na nasprotni strani pištolo (ob palici) ali neposredno za pištolo. Policist se sam odloči, kje jih bo nosil, in jih mora imeti vedno na istem mestu! Hitro mora biti dosegljiv tudi **ključ**¹⁵ za zaklepanje – blokiranje in odklepanje – snemanje lisic (npr. pripet na pasu).

MED OPRAVLJANJEM NALOG V CIVILNIH OBLAČILIH JE POTREBNO LISICE, ČE JE LE MOGOČE, NOSITI PRIKRITO IN VAROVANO PRED IZGUBO!

Če je le mogoče, naj bodo lisice v torbici, pripeti na hlačnem pasu, na boku ali na hrbtu, izjemoma pa samostojno zataknjene za hlače ali v žepu.

LISICE JE POTREBNO ZA UPORABO PRAVILNO PRIJETI!

Lisice iz torbice z močnejšo roko (če je ta prosta) potegnemo tako, da jih primemo samo za eno hrbtišče, tako da se lahko odprejo. Nato jih trdno primemo, tako da sta enojna dela obročev obrnjena proti osebi (roki), ki jo nameravamo vkleniti – ključavnici sta obrnjeni v dlan (slika 19). S tem omogočimo tudi, da sta zatiča za zaklepanje – blokiranje lisic obrnjena navzgor.

¹² Prikazani in opisani so postopki s kombiniranimi (gibljivimi/negibljivimi) lisicami angleškega proizvajalca, ki jih je začela slovenska policija nabavljati leta 2005.

¹⁵ K lisicam spadata dva ključa, ki morata biti ločena, enega mora policist vedno nositi s seboj, pripetega k lisicam ali v torbici, drugi pa naj bo v vozilu ali v policijski enoti.

Slika 19: Pravilni prijemi lisic pred uporabo

LISICE V TORBICI NE SMEJO BITI ZAKLENJENE (BLOKIRANE)! PRED UPORABO MORA BITI ENOJNI DEL OBROČA ZATAKNJEN!

Paziti je potrebno, da so lisice vedno odklenjene, enojni del obročev pa zataknen v dvojnem. Če je obroč odprt, je natikanje lisic težje in tudi nevarnejše za osebo in policista – možne so poškodbe z zobatim delom obroča (slika 20).

Slika 20: Nepravilen (nevaren) prijem lisic

PRIJEMANJE, NATIKANJE (NAMEŠČANJE), ZAKLEPANJE IN ODKLEPANJE LISIC JE POTREBNO URITI!

Policisti morajo vaditi posamezne dele postopka tako, da z obema rokama obvladajo celoten postopek. Z vajami se morajo naučiti lisice prijeti vedno enako, tako da so na rokah obrnjene pravilno. Osebi je potrebno preprečiti, da bi lisice odklenila, policist pa mora paziti, da jih čim lažje blokira. To pomeni, da je potrebno paziti na položaj ključavnice in dvojnega zatiča. Ključavnici ne smeta biti dosegljivi s prsti (odvisno od načina vklenitve), zatiča pa morata biti obrnjena navzgor! To je posebno pomembno, kadar izvajajo postopek z nesodelujočo osebo, saj različne moteče in nepredvidene okoliščine¹⁴ lahko vplivajo na učinkovitost uporabe lisic. Tehnike natikanja (nameščanja) lisic na zapestje rok se razlikujejo glede na:

- položaj rok (spredaj – pred telesom ali zadaj – na hrbtu)
- intenzivnost upiranja – položaj osebe (stoje, kleče, leže)
- tehnične značilnosti – vrsto lisic.

Ne glede na našete razlike je potrebno paziti, da se lisice nataknejo na zapestje med **vrhom roke in zunanjo zapestno kostjo**, to je na najtanjši del roke (slika 21). Lisice se morajo tesno prilegati rokam, vendar ne smejo preprečevati normalnega pretoka krvi. Tehniko »stiskanja« enojnega dela obroča je potrebno poznati in uriti (sliki 22 in 23). Po vsaki namestitvi je potrebno lisice tudi dvojno zakleniti (blokirati), da preprečimo dodatno stiskanje obroča, in s tem tudi morebitne poškodbe (slika 24).

Slika 21: Predel roke za vklenitev (nataknitev lisic)

¹⁴ Okoliščine so: upiranje osebe, navzočnost drugih ljudi, kraj in čas vklepanja (malo prostora, tema, dež, sneg), poškodbe rok osebe, debeli rokavi – oblačila na rokah, stres, panika, strah ...

Sliki 22 in 23: Tehnika stiskanja obročev lisc

Slika 24: Dvojno blokiranje lisc

5.2 Ravnanje s plastično zatego

Ravnanje s plastično zatego, če je pravilno pripravljena za uporabo, je morda za nekatere policiste bolj preprosto kot z liscicami. Tudi nošenje plastične zatege je med opravljanjem nalog manj moteče, zato se vse bolj pogosto uporablja. Lahko se uporablja enojna ali dvojna zanka, torej se roke zvežejo z enojno zanko ali z dvema plastičnima zategama, ki sta povezani med seboj (dvojna zanka). Plastična zatega je za enkratno uporabo in jo je po postopku potrebno prerezati s posebnim nožem ali **drugim primernim sredstvom**¹⁵.

PLASTIČNO ZATEGO JE POTREBNO NOSITI TAKO, DA JE HITRO DOSEGLJIVA IN VAROVANA PRED IZGUBO!

Za nošenje plastične zatege obstajajo posebne torbice, ki se zataknejo na pas. Lahko pa se nosi tudi iztegnjena in zataknjena okoli pasu, zvita v obroč (zapeta v posebni sponki na pasu) ali izjemoma tudi zvita v kapi.

PLASTIČNO ZATEGO JE POTREBNO PRED NATIKANJEM PRAVILNO PRIJETI!

Če ima policist eno plastično zatego, jo neposredno pred uporabo prime z močnejšo roko –iztegnjeno ali že zvito v obroč (slike 25, 26, 27 in 28).

¹⁵ Primerna sredstva so vse vrste škarij, navadni noži pa niso primerni zaradi velike možnosti poškodb.

Sliki 25 in 26: Držanje iztegnjene plastične zatege pred uporabo

Slika 27: Držanje zvite plastične zatege pred uporabo

Če policist uporablja dve plastični zategi, jih zatakne v obroča tako, da sta povezani med seboj in ju pred uporabo drži z močnejšo ali z obema rokama (sliki 28 in 29).

Sliki 28 in 29: Pravilno držanje dveh plastičnih zateg

ZATEGO JE POTREBNO NATAKNITI HITRO, POMEMBNO JE PRAVILNO ZATEGOVANJE!

Zatego praviloma natakata dva policista (slike 31–37). Posebno pomembno je, da se jih policisti naučijo pravilno nataktniti in zategniti. Paziti je potrebno, da zatega ne stisne preveč, ker lahko prepreči pretok krvi, toda tudi, da ni zategnjena premalo. Pri tem si policist lahko pomaga tako, da pri zategovanju med zatego in roko osebe vstavi prst (mezinec) in tako kontrolira zategovanje (slika 30).

Slika 30: Zategovanje plastične zatege

Slike 31, 32, 33 in 34: Natikanje enojne plastične zatege

Slike 35, 36, 37 in 38: Natikanje dvojne plastične zatege

PO POSTOPKU JE POTREBNO ZATEGO PREREZATI S POSEBNIM NOŽEM!

Zaradi varnosti nasploh in možnosti povzročitve poškodb osebe se je potrebno izogibati rezanju plastičnih zateg z navadnimi noži. Policistom morajo biti dosegljivi posebni noži (v patroljnih vozilih, na policijskih postajah), da jih po postopku lahko uporabijo za varno odstranitev plastične zatege (slika 39). Izjemoma lahko zatego prerežejo z drugim primernim sredstvom – s škarpami.

Slika 39: Rezanje plastične zatege

5.3 Ravnanje z vrvico

Za vezanje oseb smejo policisti uporabiti vrvico, ki je lahko različne kakovosti, debeline in dolžine. Najprimernejše so navadne pletene ali plastificirane mehke vrvice, debele 3–10 mm in dolge 60–200 cm. Načini vezanja so različni, najbolj pogost pa je z dvema zankama.

VRVICO JE POTREBNO NAJPREJ PRIPRAVITI!

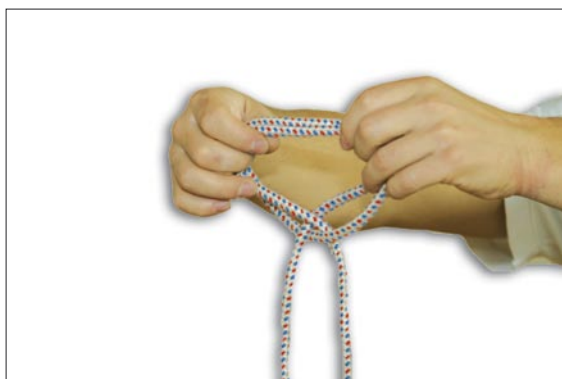
Policisti morajo znati pripraviti vrvico z dvema zankama, ki je za uporabo najbolj primerna. Obstajajo tudi drugi načini, ki jih poznajo v nekaterih specialnih vojaških in policijskih enotah in izhajajo iz borilne veščine (HOJO JUTSU).

Obstaja več načinov priprave vrvice, najpogostejša pa sta pentlja in bičev voz. Za pripravo pentlje policist vrvico obesi na dlan močnejše roke, s šibkejšo roko pa jo zavrti k sebi, tako da en konec visi na zunanji, drugi pa na notranji strani bodoče zanke. Nato s potegom obeh krakov vrvice naredi dve zanki, v sredini pa je voz ali pentlja (slike 40, 41, 42 in 43). Pri natikanju na roke je potrebno držati obe zanki.

Slike 40, 41, 42 in 43: Priprava vrvice za vezanje rok – pentlja

Za bičev vozle pa je začetek priprave zank enak, le da ju je potrebno nato na roki prekriti, saj se obe hkrati natakmeta na roke (slike 44, 45, 46, 47 in 48).

Slike 44, 45 in 46: Priprava vrvice za vezanje rok – bičev vozle

Slika 47: Natikanje vrvice (bičev vozle) na roki

Kraka vrvice po natakritvi prepletamo (ovijemo) okrog vozla in zvežemo med seboj.

Z VRVICO SE VEŽEJO ROKE SAMO NA HRBTU!

Vezanje rok spredaj ni priporočljivo zaradi večje možnosti, da se oseba odveže s pomočjo zob ali vrvico prereže na ostrem predmetu.

Slika 48: Zvezani roki z vrvico

PO POSTOPKU JE POTREBNO VRVICO ODVEZATI!

Policist mora z vrvico roke zvezati tako, da jo lahko po postopku, če je le mogoče, odveže, da je ni treba rezati.

6. PREDNOSTI IN SLABOSTI – PRIMERJAVA

V evropskih državah uporabljajo različne vrste lisic, posamezne službe (enote) pa uporabljajo samo plastične zatege (specialne enote, mobilne civilne kriminalistične enote, vojaške policije). Vrvica se uporablja redko in zato v policiji tudi ni tipizirana. V večini držav je najpogostejša uporaba lisic, v nekaterih državah pa so v zadnjih letih začeli uporabljati plastične zatege, predvsem zaradi nizke cene in lažjega nošenja.

Preglednica 1: *Prikaz nekaterih prednosti in slabosti lisic in plastične zatege*

Vrsta sredstva	PREDNOSTI	SLABOSTI
Lisice	<ul style="list-style-type: none">- večkratna uporaba- ni jih mogoče pretrgati- nadzor nad pretokom krvi – prilagodljiva velikost- nošenje v torbici, hitra dosegljivost	<ul style="list-style-type: none">- možne poškodbe osebe in policista- možnosti za napad na policista (udarec, davljenje ...)- daljše urjenje za hitro in strokovno uporabo
Plastična zatega	<ul style="list-style-type: none">- lahke za nošenje in več načinov nošenja- preprosta uporaba- majhna možnost poškodb- možno nošenje več plastičnih zateg	<ul style="list-style-type: none">- samo za enkratno uporabo- daljša priprava za uporabo- ni 100 % učinkovitosti (možno pretrganje, popustitev zatiča)- obvezno rezanje po postopku

7. POSTOPKI PRI VKLEPANJU IN VEZANJU

Policisti morajo pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje upoštevati celo vrsto okoliščin in značilnosti, od katerih je odvisna uspešnost in učinkovitost uporabe. Poznavanje pravnih osnov in tehničnih značilnosti sredstev¹⁶ je temeljno, poleg tega pa mora biti vsak policist tudi izurjen tako, da zna v različnih okoliščinah osebi – kršitelju hitro in varno nataktni sredstva za vklepanje in vezanje.

Oseba lahko s policistom v postopku **sodeluje**, izpolnjuje ukaze in upošteva opozorila, lahko pa **ne sodeluje** ali se celo upira na različne načine. Kako bo policist izvedel postopek, je zato odvisno predvsem od njega (izkušenj, izurjenosti), od trenutnih okoliščin (kraj, čas, vremenske razmere) in osebe (telesne značilnosti¹⁷, psihofizično stanje), ki jo je potrebno vkleniti ali zvezati. **Policist mora vedno pričakovati, da lahko oseba med postopkom spremeni svoje obnašanje!** Včasih na videz še tako mirna in v začetku sodelujoča oseba (najpogosteje) ob natikanju sredstev policista odrine, ga napade ali se začne drugače upirati. Zato mora biti policist vedno pripravljen na uporabo fizične sile, da lahko v vsakem trenutku postopek nadaljuje in s strokovnimi prijemi omogoči vklenitev ali vezanje osebe.

Vklepanje in vezanje oseb sta lahko sestavljena iz več faz, in sicer:

- izbira pristopa (načina) in varovanje postopka
- opozarjanje, ukazovanje, morebitna uporaba drugih prisilnih sredstev
- priprava in natikanje sredstev na roke
- kontrola stiska in dvojno zaklepanje – blokiranje lisic
- odklepanje, snemanje sredstev
- evidentiranje uporabe.

Velikokrat pa mora policist ukrepati hitro in nepričakovano, zato mora znati predvsem **hitro in pravilno** ravnati s sredstvi za vklepanje in vezanje. Poleg tega mora med vklepanjem in vezanjem pogosto uporabiti fizično silo in opraviti tudi varnostni pregled osebe.

V poglavju so naštetih splošni napotki in prikazani najbolj pogosti postopki za vklepanje in vezanje oseb, ki se uporabljajo v policiji.

7.1 Splošni napotki

Postopek za vklepanje in vezanje oseb je v policiji tipiziran in standardiziran¹⁸, to pomeni, da ga morajo policisti izvesti ob upoštevanju uveljavljenih pravnih in strokovnih standardov, glede na okoliščine v konkretnem primeru.

POSTOPEK PRAVILOMA IZVAJATA DVA POLICISTA!

Delo v patrulji v slovenski policiji praviloma opravljata dva policista, zato je tudi način vklepanja ali vezanja prilagojen temu. Izjemoma postopek lahko izvede en policist, pri tem pa mora upoštevati dodatne varnostne ukrepe in uporabiti varnejše načine vklepanja in vezanja.

¹⁶ Policist mora poznati tehnične značilnosti, prednosti in slabosti sredstev za vklepanje in vezanje, ki jih ima pri sebi, ter mora znati z njimi pravilno ravnati!

¹⁷ To so vidne značilnosti osebe, predvsem splošni telesni videz (širina ramen, debelina vratu in trebuha, telesna višina in teža) ter debelina rok (nadlakti, zapestja, prstov).

¹⁸ postopek, šifra 06 (Katalog standardov policijskih postopkov, Ljubljana 2004)

PRI POSTOPKU JE POTREBNO UPOŠTEVATI VSA NAČELA!

Načela, ki jih je potrebno poznati, veljajo za uporabo vseh pooblastil (pravno-strokovna načela) v policiji in so večinoma predpisana z zakoni in podzakonskimi akti. Poglavitna načela so: zakonitost, sorazmernost, humanost ter tudi strokovnost¹⁹ in izvzetost.

IZBRATI JE TREBA USTREZNO TAKTIKO IN POSTOPEK VAROVATI!

Policist mora pri vklepanju in vezanju upoštevati naslednje okoliščine:

- število in stanje oseb
- telesne značilnosti oseb in vrsto upiranja
- kraj in čas ter vremenske razmere.

Taktika in varovanje postopka sta torej odvisna od okoliščin v konkretnem primeru in ju je težko predpisati za vse primere. Obstajajo pa določena pravila za večino postopkov, zato so pri uporabi obvezna, in sicer:

- en policist postopek varuje, drugi pa nataka sredstva za vezanje ali vklepanje
- ustrezna varnostna razdalja in položaj policistov (ravnotežje)
- pregled nad dogajanjem v okolici
- policisti ne smejo izpostavljati svojih vitalnih delov in paziti morajo, da orožje ni dostopno drugim osebam
- osebo morajo imeti ves čas pod nadzorom.

Policist, ki varuje postopek, mora ves čas opazovati osebo in okolico. Pri natikanju sredstev lahko osebo prime za drugo roko in pomaga policistu, ki izvaja vklepanje ali vezanje (roko potegne k sredstvu), preprečuje morebitno upiranje ...

Policisti so ves čas postopka odgovorni za varnost osebe in varnost postopka nasploh, zato morajo glede na tip in vrsto postopka **pred vklenitvijo** (ali vezanjem) ali **potem**²⁰ opraviti tudi varnostni pregled osebe (slika 49).

Slika 49: Varovanje postopka

SREDSTVA ZA VKLEPANJE IN VEZANJE JE POTREBNO NATAKNITI HITRO IN PRAVILNO!

¹⁹ Načelo strokovnosti pomeni, da se smejo sredstva uporabljati tako, kot je predpisal proizvajalec, policist pa mora biti za uporabo usposobljen in jih uporabljati samo na takšen način, za kakršnega se je usposabljal.

²⁰ To je odvisno od presoje policista glede na okoliščine – tipizacija postopka: običajen, občutljiv ali nevaren (Katalog standardov policijskih postopkov, Ljubljana 2004).

Pri uporabi sredstev za vklepanje in vezanje je policist največkrat v telesnem stiku s kršiteljem, zato vedno obstaja nevarnost, da bo napaden. Če se oseba, ki jo je potrebno vkleniti ali zvezati, aktivno upira, je potrebno ravnati še posebej odločno in hitro. Policist mora najprej osebo obvladati, nato pa jo čim prej spraviti v tak položaj²¹, da jo je možno (najprej eno in nato še drugo roko) vkleniti ali zvezati ter osebo obvladati. Kritičen trenutek je ob natikanju lisic ali zatege na roko, takrat sta pomembna pomoč drugega policista in ustrezno komuniciranje (ukazovanje in opozarjanje) z osebo. Pravilnost vklepanja ali vezanja je odvisna od usposobljenosti policista za ravnanje s sredstvi (poteg, priprava, prijem). Posebno pomembno je zadeti pravilno mesto vklenitve (slika 50).

Slika 50: Natikanje kombiniranih lisic na roko

Z OSEBO JE POTREBNO VES ČAS KOMUNICIRATI!

Zelo pomembno je, da policist pred in med postopkom ter po njem osebi jasno in natančno pove, kaj od nje želi. Izjema so primeri, ko je potrebno ukrepati hitro in nepričakovano. Gre za naučena ali spontana opozorila in ukaze, s katerimi policist osebo usmerja v primeren položaj za vklepanje ali vezanje ali jo opozarja, naj se ne upira. Najpogostejši ukazi in opozorila:

**»NE UPIRAJTE SE, SICER BOM UPORABIL PRISILNA SREDSTVA;
VKLENIL (ZVEZAL) VAS BOM, NE UPIRAJTE SE, STEGNITE ROKE, ROKE NA GLAVO, ROKE NA HRBTU;
OBRNITE SE, NASLONITE SE, NAGNITE SE, POKLEKNITE, ULEZITE SE;
RAZŠIRITE NOGE, NOGE SKUPAJ ...«**

Vklenjeno ali zvezano osebo je potrebno vprašati, ali jo lisice ali plastična zatega preveč stiskajo, in sredstvo po potrebi zrahljati.

IZBRATI JE POTREBNO PRAVILEN NAČIN IN ROKE PRAVILOMA VKLENITI ALI ZVEZATI NA HRBTU!

Varnejše je vklepanje in vezanje rok na hrbtu, predvsem če gre za osebo, ki ne upošteva ukazov policista ali/in se upira (slika 51).

Fiksne in kombinirane lisice sicer omogočajo varen način vklepanja rok spredaj, vendar je še vedno boljše vklepanje zadaj, predvsem če imajo policisti v postopku fizično močnejšo osebo (višjo, težjo).

²¹ Policisti »položaj osebe« razumejo kot porušeno ravnotežje osebe ali strokovni prijem za vklepanje in vezanje.

Slika 51: Natikanje lisc na roke zadaj

Z LISICAMI POLICIST OSEBE NE SME UDARJATI PO ROKAH ALI DRUGIH DELIH TELES!

Pri natikanju lisc na zapestje policist z njimi osebe ne sme udarjati po rokah, ampak mora obvladati posebno tehniko²² hkratnega vlečenja rok in potiskanja lisc, pri kateri je majhna možnost poškodbe, vklepanje pa je hitro in varno.

MED SREDSTVI ZA VKLEPANJE IN VEZANJE IN KOŽO NE SME BITI DELOV OBLAČILA, URE ALI NAKITA!

Po vklepni ali zvezanju mora policist preveriti, ali ni hkrati stisnil tudi delov oblačila, ure ali nakita, ki ga ima oseba na roki (zapestnice, obroči, usnjeni trakovi ...). To namreč lahko osebo ovira in poškoduje, poleg tega pa ovira tudi kontroliranje pravilnega stiska lisc.

Dobro je, da policist že pred vklepanjem ali vezanjem ugotovi, kaj ima oseba na roki, in to pri postopku upošteva!

OBVEZNO JE PREVERITI TRDNOST STISKA IN DVOJNO ZAKLENITI (BLOKIRATI) LISICE!

Po vsakem vklepanju je potrebno liscice dvojno zakleniti ali blokirati, da se enojni obroč ne more več premakniti naprej in še bolj stisniti zapestja. To policist naredi tako, da s konico ključa pritisne zatič na vrhu dvojnega obroča (slika 52).

Slika 52: Dvojno zaklepanje – blokiranje lisc

²² Pri vklepanju gre za tehniko, pri kateri policist hkrati potisne enojni obroč lisc proti roki, roko pa povleče k obroču lisc. Ko enojni obroč objame zapestje roke, ga s palcem močnejše roke ali z drugo roko potisnemo tako, da se zatakne v dvojnega.

PO PRENEHANJU RAZLOGOV ZA UPORABO JE POTREBNO SREDSTVA ZA VKLEPANJE IN VEZANJE ČIM PREJ ODSTRANITI IN UPORABO EVIDENTIRATI!

Ko prenehajo razlogi za uporabo sredstev za vklepanje in vezanje, jih je potrebno čim prej odstraniti. Lisi-ce se odklepajo s posebnim ključem, in sicer vsak obroč posebej, pri tem pa je potrebno paziti, da se ključ ne zlomi (slika 53). Plastično zatego je potrebno prerezati s posebnim nožem (slika 54). Če takšnega noža policist nima, lahko uporabi škarje, drugim ostrim predmetom pa se mora **izogibati** zaradi večje možnosti poškodb.

Sliki 53 in 54: Odklepanje lisc s ključkom in rezanje plastične zatege

VSAKO UPORABO SREDSTEV ZA VKLEPANJE IN VEZANJE JE POTREBNO EVIDENTIRATI V EVI-DENCI UPORABE PRISILNIH SREDSTEV

7.2 Načini vklepanja in vezanja oseb

Za vklepanje in vezanje oseb obstaja več načinov, ki se razlikujejo glede na okoliščine v konkretnem pri-meru, predvsem glede na **položaj osebe**, ki jo je potrebno vklepani ali zvezati.

Tako v policijskih postopkih razlikujemo vklepanje in vezanje osebe, ki:

- stoji,
- kleči, sedi ali
- leži.

Druga delitev pa je glede na **položaj rok osebe**, in sicer:

- z rokami spredaj, brez naslanjanja
- z rokami, naslonjenimi na zid, prevozno sredstvo, drevo ali drug nepremični predmet
- z rokami zadaj (na hrbtu)
- z rokami na glavi – zatilju
- z vodoravno odročeni rokami.

Postopek je odvisen tudi od tega, ali se oseba upira, ali ne, torej ga policist lahko izvede:

- brez uporabe fizične sile – z ukazovanjem
- z uporabo fizične sile (praviloma strokovnih prijemov).

Ne glede na naštetost se v praksi izoblikovali in uveljavili nekateri načini, ki so bolj varni in učinkoviti od drugih in se zato tudi pogosteje uporabljajo. Prilagojeni so splošnim strokovnim standardom in tehničnim

značilnostim sredstev za vklepanje in vezanje.

Poleg varnosti in zagotavljanja učinkovitosti postopka je potrebno upoštevati tudi osebno dostojanstvo osebe, zato se je potrebno izogibati naslednjim načinom vklepanja in vezanja:

- vklepanju ali vezanju rok pod kolena (oseba sedi)
- vklepanju ali vezanju osebe skupaj s policistom
- vklepanju ali vezanju osebe skupaj z drugo osebo.

Ti načini se smejo uporabiti le izjemoma, za **krajši – nujno potreben čas**, kadar ni drugih možnosti za uspešno dokončanje postopka!

7.3 Prikaz nekaterih pogostih postopkov

Prikazani so najbolj pogosti postopki za vklepanje ali vezanje oseb, ki jih morajo policisti poznati in obvladati. To so:

- vklepanje ali vezanje rok stoječe osebe spredaj in zadaj ter vodoravno odročenih rok,
- vklepanje ali vezanje rok stoječe osebe z naslanjanjem,
- vklepanje ali vezanje rok sedeče ali klečeče osebe na zatilju ali na hrbtu,
- vklepanje ali vezanje ležeče osebe z uporabo strokovnih prijemov,
- vklepanje ali vezanje nog.

Na vseh fotografijah je prikazano vklepanje ene osebe s kombiniranimi lisicami angleškega proizvajalca, znamke HIATTS. Opisi in napotki pa se lahko smiselno uporabljajo tudi za vezanje osebe s plastično zatego²³ ali z vrvcico ter nekaterimi priročnimi sredstvi.

7.3.1 Vklepanje rok stoječe osebe

Ta vrsta vklepanja se v praksi najpogosteje izvaja, in sicer praviloma takrat, ko se oseba vklepanju **ne upira – sodeluje**. Obstajajo različni načini: vklepanje rok spredaj – brez naslanjanja, vodoravno odročenih rok – brez naslanjanja, zadaj – brez naslanjanja, z naslanjanjem na predmet (zid, drevo, avtomobil ...).

Pri vseh načinih je pomembno, da se policist osebi približa od strani (glede na roko, ki je bo vklenil) in da ves čas stoji stabilno (v ravnotežju). Osebo pa mora spraviti v tak položaj, da ima ob natikanju lisic čim manj možnosti za upiranje ali napad. To policist doseže z ustreznimi ukazi (s ponavljanjem ukazov). Če oseba policista ne sliši ali ga ne razume (tujec), jo je potrebno vkleniti na drugačen način (klečečo, ležečo ali s pomočjo strokovnega prijema) ali pa ji na razumljiv način pokazati, kaj mora narediti, npr: ji z roko pokazati, kako naj se obrne, kako naj stoji, kam naj se nagne, kako naj iztegne roko ... Pri tem jo lahko tudi prime, jo potisne ali povleče.

VKLEPANJE ROK SPREDAJ

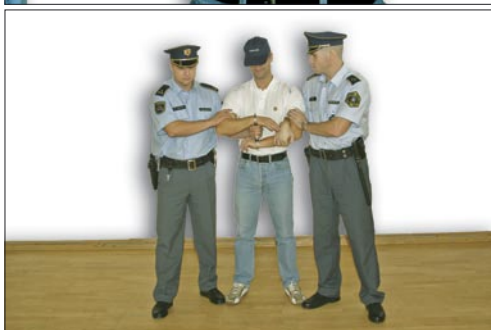
Policist lahko osebi roke izjemoma vklene spredaj v naslednjih primerih:

- če ni nevarna, sodeluje in jo je potrebno spremljati na daljši razdalji,
- če ni dovolj gibljiva v ramenih,
- če je predebela,
- v drugih primerih, kadar oceni, da je takšno vklepanje učinkovito in bolj humano.

Kombinirane lisice omogočajo varno vklepanje rok spredaj, ki ga v tujini imenujejo tudi »piramida«, pri tem načinu je desna roka osebe obrnjena v levo, leva pa v desno – prsti so obrnjeni v nasprotno stran,

²³ Natikanje plastične zatege je opisano v poglavju 5.2 Ravnanje s plastično zatego.

dlani pa navzdol (slike 55, 56, 57, 58, 59 in 60).

Slike 55, 56, 57, 58, 59 in 60: Vklepanje rok spredaj – **piramida**

OPIS POSTOPKA:

Na varni razdalji osebi ukažite: »VKLENIL VAS BOM! STEGNITE ROKE, DLANI OBRNITE NAVZDOL! NE PREMKAJTE SE!«

Pripravite lisce in jih trdno primite z močnejšo roko!

Osebi se približajte od strani, jo s šibkejšo roko zgrabite tik nad zapestjem njene roke ter jo opozorite: »NE UPIRAJTE SE, SICER BOM UPORABIL PRISILNA SREDSTVA!«

Zgornji enojni obroč lisc nastavite na zapestje, roko osebe povlecite in potisnite obroč, tako da obkroži zapestje in se zaskoči v dvojnega.

Vklenjeno roko potisnite osebi k prsim in ji ukažite: »ŠE LEVO (DRUGO) ROKO! S šibkejšo roko primite prste njene druge roke in nastavite spodnji enojni obroč lisc na zapestje.

Roko povlecite in potisnite enojni obroč, tako da obkroži zapestje in se zaskoči v dvojnega. Oba dela lisc stisnite in vprašajte osebo, ali jo preveč stiskajo. Po potrebi jih sprostite in nato dvakrat zaklenite – blokirajte.

VKLEPANJE ROK NA HRBTU

Stoječim osebam se roke praviloma vklepajo na hrbtu. Tak postopek je za policiste in za osebo v postopku varnejši. Oseba, ki ima roke vklenjene na hrbtu, policista ne more odriniti ali udariti in je manj stabilna pri morebitnem poskusu napada z nogo. Manj možnosti za upiranje je tudi zato, ker oseba ne more spremljati ravnanja policista.

Izhodišča za izvedbo postopka so lahko različna, pomembno je, da oseba s policistom sodeluje, upošteva njegove ukaze. Osebi se policist približa od zadaj (nekoliko bočno), izjemoma pa od spredaj (bočno). Možni so naslednji začetni položaji rok:

- oseba ima roke spuščene ob telesu
- oseba ima roke iztegnjene bočno – odročanje
- oseba ima roke na zatilju (glavi)
- oseba je z rokami naslonjena na nepremični predmet (zid, ograja, avtomobil ali drugo vozilo, drevo ...).

Izjemoma se lahko oseba, ki se aktivno upira, vklene tudi stoje (z rokami na hrbtu), in sicer če sta policista fizično močnejša²⁴ in sta jo sposobna učinkovito obvladati!

Vklepanje se sicer lahko izvede na dva načina:

- z dlanmi skupaj (palca ima oseba obrnjena k telesu)
- z dlanmi navzven.

ROKE NA HRBTU STOJEČE OSEBE SE VEDNO VKLEPAJO TAKO, DA STA PALCA OBRNJENA NAVZGOR, DLANI PA NAVZVEN!

Tako vklepanje (z dlanmi navzven) je veliko varnejše, saj oseba s prsti ne more doseči ključavnic in roke težje premika, tako obstaja manj možnosti za poškodbe zapestja (sliki 64 in 65).

Roke z dlanmi skupaj (palca sta obrnjena k telesu) se vklepajo le izjemoma, kadar je postopek potrebno izvesti hitro ali za krajši čas, npr. samo zaradi varnostnega pregleda. Lahko pa se na tak način zvežejo roke s plastično zatego ali vrvcio.

OPIS POSTOPKA – BREZ NASLANJANJA:

Na varni razdalji osebi ukažite: »VKLENIL VAS BOM! OBRNITE SE, ROKE NA HRBET, DLANI OBRNITE NAVZVEN! NE PREMIKAJTE SE!«

Pripravite lisice in jih trdno primite z močnejšo roko!

Ukažete lahko tudi: »NOGE NARAZEN, NAGNITE SE NAPREJ!«

Osebi se približajte od zadaj (bočno), jo s šibkejšo roko zgrabite za prste ene ali obeh rok ter jo opozorite: »NE UPIRAJTE SE, SICER BOM UPORABIL PRISILNA SREDSTVA!«

Spodnji enojni obroč lisc nastavite na zapestje, povlecite roko osebe in potisnite obroč, tako da obkroži zapestje in se zaskoči v dvojnega.

²⁴ Gre za primere, v katerih so policisti v očitni premoči: policistov je več, so dobro izurjeni in vidno fizično močnejši od osebe v postopku (slabotnejši moški, ženske, mladoletniki).

Nato na drugo roko natakните še zgornji obroč, oba dela lisic stisnite in vprašajte osebo, ali jo preveč stiskajo. Po potrebi jih sprostite in nato dvakrat zaklenite – blokirajte (slike 61, 62 in 63).

PRIKAZ POSTOPKA – BREZ NASLANJANJA:

Slike 61, 62 in 63: Varnostna razdalja, ukazovanje osebi – priprava za vklepanje rok na hrbtu

Sliki 64 in 65: Prijem rok in natikanje lisic na hrbtu

VARNO VKLEPANJE S KOMBINIRANIMI LISICAMI

(slike 66 –76)

1. Osebi se približajte od zadaj (bočno). S šibkejšo roko zgrabite roko osebe med zapestjem in komolcem – za podlaket. Hkrati spodnji enojni obroč lisic nastavite na zapestje!

Sliki 66 in 67: Pristop k osebi – začetek postopka

2. Roko osebe povlecite in potisnite enojni obroč, tako da se zaskoči v dvojnega! Pri stiskanju si pomagajte s kazalcem šibkejše roke! Policist, ki varuje postopek, z obema rokama zgrabi osebo za drugo roko in tako preprečuje morebitno upiranje. Po potrebi osebi ukazuje in jo opozarja, kako naj se obnaša (MI-RUJTE, SÉM GLEJTE, NE UPIRAJTE SE ...!).

Sliki 68in 69: Natikanje lisic in varovanje postopka

3. Lisice previdno povlecite, s šibkejšo roko potisnite roko osebe navzdol proti boku in se hkrati zasukajte (prestopite z nogo) proti njenemu boku! Drugi policist hkrati enako pripravlja drugo roko osebe.

Slike 70, 71 in 72: Pravilno zvijanje rok na hrbet

4. Ko je roka zvita na sredini hrbta, s šibkejšo roko zgrabite prste druge roke osebe in na zapestje namestite enojni obroč lisc. Drugi policist z obema rokama drži osebo za komolec in s tem preprečuje (obvladuje) upiranje pri natikanju!

Sliki 73 in 74: Natikanje lisic na drugo roko

5. Roko osebe povlecite in potisnite enojni obroč, tako da se zatakne v dvojnega, ter lisice stisnete do roke. Osebo vprašajte, ali jo preveč stiskajo, in jih po potrebi sprostite. Med privedbo osebo ves čas kontrolirajte (jo držite za roke ali sredino lisic ali kombinirajte s strokovnim prijemom).

Sliki 75 in 76: Vkljenjena oseba – zaključek s privedbo

OPIS VKLEPANJA Z NASLANJANJEM OSEBE²⁵

Na varni razdalji osebi ukažite: »**OBRNITE SE, Z ROKAMI SE NASLONITE NA ZID (AVTOMOBILMOBIL ...)! NE PREMIKAJTE SE, VKLENIL VAS BOM! ČE SE BOSTE UPIRALI, BOM UPORABIL FIZIČNO SILO!**«

»**POMAKNITE SE NAZAJ, NOGE NARAZEN, GLAVO GOR!**« ali
 »**STOPITE K ZIDU (AVTOMOBILU ...), NOGE SKUPAJ, ROKE NA GLAVO (NA ZID ...)!**«

Pripravite lisice in jih trdno primite z močnejšo roko!

Osebi se približajte od zadaj (bočno) in jo s šibkejšo roko zgrabite za njeno roko nad zapestjem ter jo opozorite: »**NE UPIRAJTE SE, SICER BOM UPORABIL FIZIČNO SILO!**«

Spodnji enojni obroč lisic nastavite na zapestje, roko osebe povlecite in potisnite obroč, tako da obkroži zapestje in se zaskoči v dvojnega.

Nato kontrolirano potegnite vkljenjeno roko navzdol, osebi ukažite: »**NASLONITE SE NA ZID (AVTOMOBILMOBIL, DREVO ...)** in jo opozorite, naj to stori **POČASI, PREVIDNO ...** (slike 65– 79). Z lisicami roko potegnite (zvijte) na hrbet, se obrnite proti osebi in ji ukažite: »**ŠE DRUGO ROKO!**« Pri tem ves čas sodeluje tudi drugi policist, ki pazi na osebo in tako zagotavlja varnost postopka.

²⁵ Opis postopka, ukazovanje in opozarjanje veljajo za naslanjanje na zid, avto, drevo ali drug predmet.

OSEBA NAJ BO MED VKLEPANJEM NASLONJENA NA PREDMET Z LEVIM ALI DESNIM DELOM GLAVE (UŠESOM) IN Z LEVO ALI DESNO RAMO (GLEDATI MORA STRAN OD POLICISTA, KI IZVAJA POSTOPEK)!

Nato natakните še zgornji enojni obroč na zapestje druge roke, tako da sta dlani obrnjeni navzven. Oba dela lisic stisnite in vprašajte osebo, ali jo preveč stiskajo. Po potrebi jih sprostite in nato dvakrat zaklenite – blokirajte.

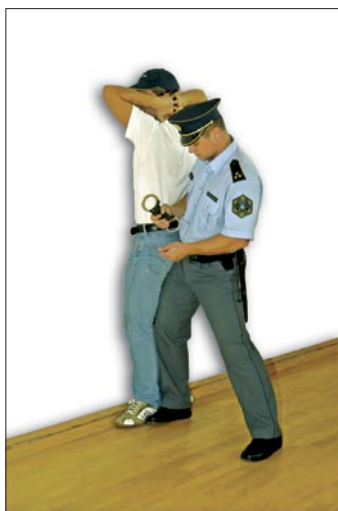
Možno je tudi, da se oseba sama postavi v želeni položaj (se nasloni s telesom na zid ali na drug predmet, tako da ima roke na zatilju ali vodoravno odročene), potem pa policista s prijemom za zapestje povlečeta (zvijeta) njene roke na hrbet in šele nato jo eden vklene.

VKLEPANJU Z NASLANJANJEM OSEBE NA GROBE POVRŠINE SE JE POTREBNO IZOGIBATI!

Če je le mogoče, je potrebno osebo vkleniti brez naslanjanja, zaradi preprečevanja morebitnih poškodb (odrgnin, poškodb glave). Posebno nevarno je, kadar je oseba z nogami preveč oddaljena od predmeta, vklepanje pa se izvaja hitro in sunkovito. V nekaterih tujih državah namesto takega vklepanja priporočajo vklepanje z naslanjanjem osebe na predmet s celotnim telesom, z nogami skupaj (slike 77, 78, 79 in 80).

PRIKAZ VKLEPANJA Z NASLANJANJEM OSEBE NA ZID:

Slike 77, 78, 79 in 80: Različni položaji vklepanja z naslanjanjem osebe na zid

Slike 81, 82 in 83: Vklepanje naslonjene osebe

PRIKAZ VKLEPANJA Z NASLANJANJEM OSEBE NA DREVO:

Slike 84, 85, 86 in 87: Vklepanje z naslanjanjem osebe na drevo

PRIKAZ VKLEPANJA Z NASLANJANJEM OSEBE NA VOZILO:

Slike 88, 89, 90 in 91: Vklepanje z naslanjanjem osebe na vozilo

7.3.2 Vklepanje klečeče osebe

Vklepanje klečeče osebe je za policiste veliko varnejše od vklepanja stoječe osebe! V praksi pa se kljub temu ne izvaja pogosto, saj mora oseba pri tem sodelovati, upoštevati policistove ukaze in mora biti manj možnosti, da se bo med vklepanjem začela upirati ali napasti policista. V vseh nevarnih postopkih je zato bolje, da se policisti odločajo za vklepanje ležeče osebe, s pomočjo strokovnih prijemov. Vklepanje klečeče osebe je primerno, če je glede na razlog vklepne in okoliščine možno pričakovati njeno upiranje ali napad oziroma bi jo stoječo težje obvladali. Pri tem morajo policisti upoštevati naslednje okoliščine:

- oseba je storila kaznivo dejanje ali hujši prekršek z elementi nasilja
- obstaja utemeljen sum, da je oborožena ali da obvlada posebne spretnosti
- oseba je glede na telesno zgradbo (višina, teža, oblika) močnejša od policista
- osebe ni možno nasloniti na predmet
- številčna premoč kršiteljev (policist je sam ali pa je v postopku več oseb kot policistov).

KLEČEČA OSEBA SE PRAVILOMA VKLEPA Z ROKAMI NA HRBTU, SPREDAJ PA SAMO S KOMBINIRANIMI LISICAMI – PIRAMIDA!

OPIS VKLEPANJA KLEČEČE OSEBE:

Na varni razdalji osebi ukažite: »VKLENIL VAS BOM! OBRNITE SE²⁶ ! POKLEKNITE, DVIGNITE ROKE NA ZATILJE!« ali »ROKE ODROČITE! NE PREMKAJTE SE!«

Pripravite lisice in jih trdno primite z močnejšo roko!

Ukažete lahko tudi: »PREKRIŽAJTE NOGE, NAGNITE SE NAPREJ, GLEJTE GOR!«

Osebi se približajte od spredaj ali od zadaj (bočno), jo s šibkejšo roko zgrabite za njeno roko nad mestom vklepanja ter jo opozorite: »NE UPIRAJTE SE, SICER BOM UPORABIL PRISILNA SREDSTVA!«

Spodnji enojni obroč lisic nastavite na zapestje, roko osebe povlecite in potisnite obroč tako, da obkroži zapestje in se zaskoči v dvojnega.

Nato z lisicami potegnite vklenjeno roko navzdol, jo povlecite (zvijte) na hrbet, se obrnite proti osebi in ji ukažite: »ŠE DRUGO ROKO!« Drugo roko z enakim prijemom približa k lisicam drug policist, ki mora ves čas sodelovati in varovati postopek²⁷.

Nato na drugo roko nataknete še zgornji obroč, oba dela lisic stisnite in osebo vprašajte, ali jo preveč stiska. Po potrebi jih sprostite in nato dvakrat zaklenite – blokirajte.

Vklenjeno osebo primite pod rokami in ji ukažite: »VSTANITE!« Pri tem ji pomagata oba policista (slike 92, 93, 94, 95, 96, 97 in 98).

²⁶ Osebe ni potrebno vedno obračati, ampak lahko takoj poklekne ali se usede tako, da gleda proti policistoma. Nato jo policista obkrožita in jo vkleneta zadaj.

²⁷ Kadar je policist sam, lahko izbere varnejši način vklepanja (oseba leži), če je to potrebno glede na okoliščine (predvsem zaradi telesne zgradbe osebe).

PRIKAZ VKLEPANJA KLEČEČE OSEBE:

Slike 92, 93 in 94: Začetni položaj vklepanja klečeče osebe

Slike 95, 96 in 97: Prikaz vklepanja rok klečeče osebe na zatilju

Slika 98: Dvigovanje vklepnjene klečeče osebe

VKLENTI JE MOGOČE TUDI SEDEČO OSEBO (z iztegnjenimi ali prekržanimi nogami)!

Vklepanje sedeče osebe je lahko za policista in osebo še varnejše, vendar pa je natikanje lisic na roke in dvigovanje vklepnjene osebe težje in zahtevnejše (sliki 99 in 100).

Sliki 99 in 100: Dvigovanje sedeče osebe

7.3.3 Vklepanje ležeče osebe

Vklepanje ležeče osebe je za policista najbolj varno. V takem položaju ima oseba najmanj možnosti za napad na policista. Oseba mora ležati na trebuhu, in ne na hrbtu. V tak položaj jo policist lahko spravi z ukazovanjem ali z uporabo fizične sile – največkrat z uporabo strokovnih prijemov za vklepanje in vezanje. Ti se razlikujejo glede na intenzivnost upiranja osebe.

Glede na to ločimo postopek s sodelujočimi, z delno sodelujočimi in z nesodelujočimi osebami. S sodelujočimi osebami policist izvede postopek stoje ali tako, da z eno nogo k osebi poklekne. Z delno sodelujočo osebo ga lahko izvede tako, da z obema nogama poklekne ali se usede k/na osebi/o in jo ves čas postopka kontrolira. Če gre za nesodelujočo osebo, pa mora praviloma uporabiti strokovni prijem (vzvod na roki – na komolcu, zapestju ali rami, lahko pa tudi vzvod na nogi – na kolenu) in osebo prisiliti v tak položaj, da jo lahko vklene.

LEŽEČI OSEBI SE ROKE PRAVILOMA VKLEPAJO NA HRBTU!

Le izjemoma se ležeči osebi roke vklepajo spredaj (razlogi so navedeni v poglavju 7.3.1.).

Kadar je potrebno postopek izvesti hitro (napad na policista, nevaren postopek) in nepričakovano (prijetje osebe iz zasede), mora policist najprej uporabiti fizično silo (obvladanje upiranja, preprečitev napada) in šele nato osebo vklene. V nevarnih postopkih osebe tudi ni treba predhodno opozoriti na uporabo prisilnih sredstev. Postopek mora policist izvesti hitro in odločno, vendar je zaradi upiranja osebe natikanje lisic veliko zahtevnejše, kot če oseba sodeluje. Pomembno je torej, da policist dobro obvlada osnovne strokovne prijeme²⁸, s katerimi osebo čim hitreje spravi v ležeč položaj (na trebuh ali na bok), da jo bo lahko varno vklenil.

OPIS VKLEPANJA LEŽEČE OSEBE:

Na varni razdalji osebi ukažite: »VKLENIL VAS BOM! OBRNITE SE! POČASI SE ULEZITE NA TREBUH! NE PREMKAJTE SE!«

»DVIGNITE ROKE NA ZATILJE!« ali »ODROČITE ROKE!« ali »ROKE NA HRBET!«

Ukažete lahko tudi: »PREKRIŽAJTE NOGE, GLEJTE GOR!«

Osebi se približajte od strani (bočno), jo s šibkejšo roko zgrabite za njeno roko nad mestom vklepanja ter jo opozorite: »NE UPIRAJTE SE, SICER BOM UPORABIL PRISILNA SREDSTVA!«

Pripravite lisice in jih trdno primite z močnejšo roko! GLEDE NA INTENZIVNOST UPIRANJA IZBERITE USTREZEN PRIJEM IN NATAKNITE LISICE!

Nadaljnji ukazi so odvisni od položaja rok osebe in načina upiranja. Če izvajata postopek dva policista, drug policist ves čas sodeluje in postopek varuje.

Vklenjeno osebo primite pod rokami (odvisno od načina in položaja) in ji ukažite: »VSTANITE!« Pri tem ji pomagata oba policista.

²⁸ Najpogostejši strokovni prijemi za vklepanje in vezanje so: ključ na komolcu – ude garami II, vzvod na rami – waki gatame, vzvod na zapestju – kuzure kote gaeshi.

PRIKAZ RAZLIČNIH POSTOPKOV:

Slike 101-106: Vklepanje na tleh

DVIGOVANJE VKLENJENE OSEBE JE POTREBNO DOBRO OBVLADATI IN POSTOPEK ŠE POSEBEJ URITI!

Oseba z vkleljenimi rokami sama težko vstane, zato ji morajo pomagati policisti z uporabo telesne sile in z ukazovanjem – usmerjanjem. Pri dvigovanju osebe naj vedno sodelujeta oba policista (slike 107, 108 in 109)!

PRIKAZ VARNEGA DVIGOVANJA VKLENJENE OSEBE:

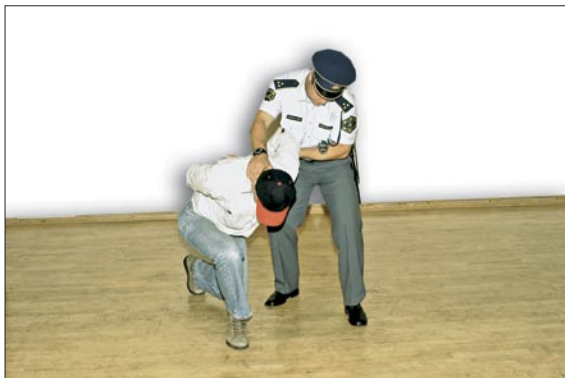

Slike 107, 108 in 109: Dvigovanje vklejane osebe – dva policista

Izjemoma lahko vklejano osebo dvigne en policist, vendar mora dobro poznati postopek, ki je najbolj učinkovit in varen. Gre za posebno »krožno« obračanje osebe, s potiskanjem proti skrčeni nogi (slike 110, 111 in 112).

»OBRNIL VAS BOM, USEDITE SE!«

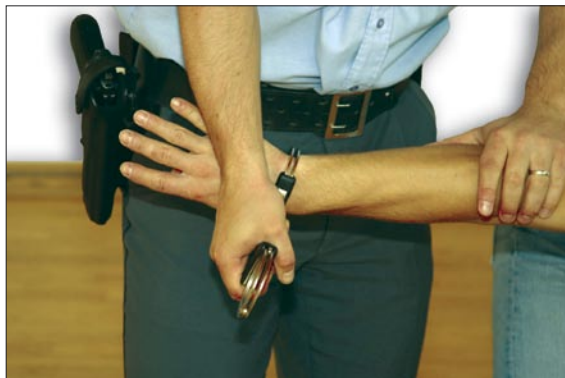

»SKRČITE NOGO, VSTANITE!«

Slike 110, 111 in 112: Dvigovanje vklejene osebe – en policist (krožno potiskanje)

OPOZORILO:

Če se oseba med vklepanjem (stoje ali kleče) upre ali policista (ali koga drugega) poskuša napasti, je potrebno uporabiti drugo prisilno sredstvo (fizično silo – strokovni prijem, udarec ali met) in z ustrezno tehniko preiti v drug način vklepanja (leže). Kombinirane lise namreč omogočajo učinkovito obvladovanje osebe, zoper katero se uporabljajo (sliki 113 in 114).

Sliki 113 in 114: Obvladovanje s kombiniranimi lisicami

PRI OBVLADOVANJU S KOMBINIRANIMI LISICAMI JE POTREBNO Z PROSTO ROKO KONTROLIRATI OSEBO, DA SE OB MOREBITNEM PADCU (PODIRANJU) NE POŠKODUJE!

7.3.4 Vklepanje z dvojimi lisicami

V praksi je veliko primerov, ko policisti s težavo vklenejo osebo, ki je močnejše telesne konstitucije (ima široka ramena, močan ramenski obroč, je debela ipd.), ima krajše in močnejše roke (zlasti zapestja) ali pa je oblečena v debela oziroma večslojna oblačila. V takšnih primerih vztrajanje pri enih lisicah lahko otežuje ali onemogoča vklepanje, lahko pa povzroči tudi telesne poškodbe osebe ali policistov.

Zato je potrebno takšno osebo vkleniti z dvojimi lisicami. Oseba lahko stoji (z naslonom ali brez), kleči, sedi ali leži, roke pa ji vedno vklenemo na hrbtu. Začetek postopka je enak kot pri vklepanju z enimi lisicami, vendar ko prvi policist natakne obroč lisic na eno zapestje osebe, drugi policist obroč drugih lisic natakne na drugo zapestje osebe. V zadnji fazi se zatakmeta prosta obroča obeh lisic²⁹.

Pri vklepanju osebe z dvojimi lisicami se uporabljajo enaki pravni in strokovni standardi kot pri vklepanju z enimi lisicami.

7.3.5 Vklepanje in vezanje nog

Velikokrat je zaradi preprečitve upiranja ali napada potrebno osebi vkleniti ali zvezati tudi **noge**. Z nogami namreč oseba lahko hudo poškoduje policista, lahko pobegne in se izogne prijetju. Pogosto so policisti na noge manj pozorni in zato tudi zanemarjajo vklepanje in vezanje nog. Najbolj kritičen trenutek je, ko je potrebno prijeto osebo iz intervencijskega vozila privedi v prostore za pridržanje. Če oseba nog nima vkljenjenih, obstaja velika nevarnost, da bo policiste napadla, ko bodo odprli vrata vozila.

Za vklepanje nog obstajajo posebne lisice (slika 115), ki so večje od lisic za roke. Poleg tega se noge tako kot roke lahko zvežejo s plastično zatego ali vrvico.

Slika 115: Lisice za vklepanje nog

²⁹ Postopek vklepanja z dvojimi lisicami je podrobno prikazan v videokaseti »Uporaba sredstev za vklepanje in vezanje«, ki je priloga tega priročnika.

Način vklepanja ali vezanja nog je odvisen od položaja osebe. Oseba lahko stoji, kleči, sedi ali leži (slike 116, 117 in 118).

Slike 116, 117 in 118: Vklepanje ali vezanje nog

OSEBO Z VKLENJENIMI NOGAMI JE POTREBNO ODNESTI V SLUŽBENO VOZILO!

Praviloma take osebe ne smemo vleči po tleh (slike 119, 120, 121 in 122)!

Slike 119, 120, 121 in 122: Prenašanje vklejane osebe

OPOZORILO:

Osebi je prepovedano vkleniti ali zvezati roke in noge ter oboje zvezati skupaj (t. i. položaj »banana« ali »zvezane okončine«), saj bi to, poleg kršenja dostojanstva osebe, pomenilo tudi tveganje za nastanek pozicijske zadušitve³⁰

³⁰ Nevarnost pozicijske zadušitve se pojavi, ko lega telesa otežuje normalno dihanje. Nezmožnost normalnega dihanja povzroči pomanjkanje kisika v telesu, zato oseba izgubi zavest ali se zaduši (asfiksija). Nezmožnost normalnega dihanja je lahko posledica telesnega položaja, ki vpliva na mišično ali mehansko dihalno funkcijo, ovirane ali zaprte poti zraka, ali pa kombinacija omenjenih dejavnikov. Pozicijsko zadušitev lahko povzročita že samo vklepanje ali vezanje rok na hrbtu in lega z obrazom navzdol.

8. ZAKLJUČEK – POVZETEK

Vsak policist, še posebej tisti, ki vsakodnevno opravlja policijske naloge, mora poznati pravila (»abecedo«) za vklepanje in vezanje oseb:

- LISICE ALI PLASTIČNO ZATEGO MORA IMETI VEDNO DOSTOPNE IN **PRIPRAVLJENE ZA UPORABO**
- POZNATI IN UPOŠTEVATI MORA **ZAKONSKE POGOJE**
- PRAVILOMA LAHKO ZAČNE VKLEPATI LE **OBVLADANO** OSEBO (FIZIČNA KONTROLA, SO-DELOVANJE)
- ČE JE LE MOGOČE, MORA PREPREČITI, DA BI SE OSEBA NA PREDMETE **NASLANJALA Z GLAVO**
- PAZITI MORA NA **LASTNO VARNOST IN VARNOST OSEBE**
- POSTOPEK MORA IZVESTI **HITRO**, Z OSEBO KOMUNICIRATI, JI UKAZOVATI IN OPAZOVATI OKOLICO
- OBVEZNO MORA **PREVERITI TESNOST (STISKANJE) LISIC** IN JIH PO POTREBI ZRAHLJATI
- LISICE MORA OBVEZNO **DVOJNO ZAKLENITI – BLOKIRATI**
- ČE OSEBA SODELUJE, JE NE SME **VLEČI, POTISKATI ... Z LISICAMI**
- IZOGIBATI SE MORA VKLEPANJU K **DRUGIM OSEBAM** ALI VEZANJU Z DRUGIMI OSEBAMI
- NE SME VKLENITI ALI ZVEZATI OSEBE V POLOŽAJU, KI BI POVZROČIL TVEGANJE ZA NASTANEK **POZICIJSKE ZADUŠITVE** (t. i. položaj »banana« ali »zvezane okončine«)
- OSEBE, KI JE VKLENJENA ALI ZVEZANA Z ROKAMI NA HRBTU, NE SME PREVAŽATI TAKO, DA IMA **OBRAZ OBRNjen NAVZDOL**
- VKLENJENO ALI ZVEZANO OSEBO MORA IMETI POD **NADZOROM**
- VEDNO MORA IMETI DOSTOPNA **DVA KLJUČA** ZA ODKLEPANJE LISIC (**ENEGA LOČENO OD LISIC**) IN **NOŽ** ZA REZANJE PLASTIČNE ZATEGE
- PRI SNEMANJU LISIC ALI PLASTIČNE ZATEGE MORA PAZITI NA VARNOST IN UPOŠTEVATI **VARNOSTNO RAZDALJO**
- UPORABO **MORA EVIDENTIRATI** V URADNEM ZAZNAMKU

Zapomniti si je potrebno tudi naslednje:

Uporaba sredstev za vklepanje – lisic, plastične zatege, vrvice ali priročnega sredstva osebam ne povzroča hudih fizičnih bolečin, ampak predvsem psihične, saj to občutijo kot poseg v osebno dostojanstvo. Zato se veliko kršiteljev šele med vklepanjem začne upirati (tudi podzavestno), četudi so bili pred tem povsem mirni. Policisti morajo biti na to vedno pripravljeni in vsako vklepanje ali vezanje izvajati skrajno previdno in strokovno. Zato morajo dobro poznati razloge za uporabo, s sredstvi za vklepanje in vezanje pa morajo znati dobro ravnati.